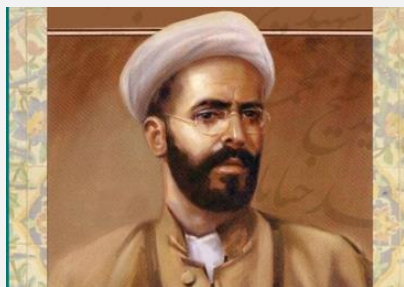

شیخ مصلح بصیر و استکبارستیز

پیش همایش دانشجویی "شیخ شهید محمد خیابانی، مصلح بصیر و استکبارستیز" با حضور اساتید و کارشناسان و همچنین دانشجویان ایرانی و خارجی در دانشگاه تبریز برگزار شد.

ایسنا/آذربایجان شرقی: پیش همایش دانشجویی "شیخ شهید محمد خیابانی، مصلح بصیر و استکبارستیز" با حضور اساتید و کارشناسان و همچنین دانشجویان ایرانی و خارجی در دانشگاه تبریز، آذرشهر و اسکو در این پیش همایش، اظهار کرد: شیخ محمد خیابانی، فرد بصیری بود که در دوره خود، نه سکوت کرد و نه از راهش منحرف شد و به عنوان عالم و شخصیتی مصلح در دوره خود بروز و ظهور پیدا کرد.

وی ادامه داد: محمدرضا حکیمی یکی از دانشمندان و نویسندگان معاصر، در پی تفسیر ۱۰۰ فرد مصلح سرشناس در تاریخ سده اخیر، کتاب ها و تفسیرهای بسیاری را آورده است؛ مثلاً در کتاب "تفسیر آفتاب" به تفسیر امام خمینی (ره) پرداخته که نوشتن آن را از پیش از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۵۶ آغاز کرده است.

وی ادامه داد: حکیمی در کتاب "بیدارگران اقایم قبله" نیز فصلی را با نام "عقل بیدار" به شیخ محمد خیابانی اختصاص داده، چراکه شیخ محمد خیابانی، نماد انسان متفکر، بیدار و بیدارگر، بصیر و مصلح بود که در حوزه اجتماعی و سیاسی، شخصیت برجسته ای داشت و سخنانش را برای ۱۰۰ سال دیگر یعنی در زمان حال گفته است.

وی افزود: حکیمی در کتاب خود، درخواست بررسی و پژوهش در خصوص این روحانی مبارز را می کند؛ البته ممکن است که برخی از سخنران این روحانی عالم، انتقاداتی هم داشته باشد، چرا که این سخنان ارزشمند در دوره خود و برای مردمی با سطح فرهنگ و سواد آن زمان گفته شده و اکنون مردم ایران دوره ها و کلاس های بسیاری را گذرانده و به درجات عالی در شرایط و وضعیت کنونی رسیده اند.

حجت الاسلام میرتاج الدینی با اشاره به تأسیس اولین مدارس شکل کنونی توسط میرزا حسن رشیدی از روحانیون تبریزی، گفت: میرزا حسن رشیدی در کشورهای لبنان و ترکیه به آموختن مشغول بود، پس از خواندن روزنامه ای در خصوص علت عقب ماندن کشورهای مشرق زمین هم چون ایران و شیوه نادرست تعلیم و تربیت، به ایران بازگشت تا تعلیم و تربیت را در جامعه گسترش دهد.

وی گفت: در این راستا شیخ محمد خیابانی نیز به عنوان یک فرد مصلح در دوره کوتاه هشت ماهه اداره ایالت آذربایجان، شروع به گسترش مدارس و به خصوص رواج مدارس دخترانه کرد، البته او معتقد بود که حجاب و ارزش های دینی بایستی در این مدارس رعایت شود.

به گزارش ایسنا، وی با اشاره به وقوع سه جریان سلطه انگلیسی ها، روس ها و طمع دولت عثمانی به آذربایجان، اظهار کرد: شیخ خیابانی با هر سه این سلطه ها مبارزه کرد و در جریان اولتیماتوم روس ها، به عنوان وکیل آذربایجان در مجلس دوم، سخنان تندی به زبان آورد؛ در زمانی هم که انگلیسی ها و روس ها، ایران را به دو قسمت میان خود تقسیم کرده بودند و با امضای قرارداد ننگین و استعماری ۱۹۱۹ موسوم به قرارداد وثوق الدوله در پی نفوذ بیشتر در ایران بودند، به مبارزه علیه این استعمار برخاست.

نماینده مردم تبریز، آذرشهر و اسکو در مجلس شورای اسلامی، افزود: این قرارداد به قدری ننگین بود که خود نخست وزیر وثوق الدوله نیز آن را می دانست و به سفیر انگلیس گفت که اگر پس از امضای این قرارداد مردم اعتراض کردند، اجازه پناهندگی او به انگلیس داده شود و حتی زمانی که وثوق الدوله، این قرارداد را برای امضا نزد احمد شاه که آن زمان در اروپا بود، می آورد، احمدشاه از امضای این قرارداد امتناع کرده و اعلام می کند که اگر در اروپا به کلم فروشی مشغول شوم، بهتر از آن است که به عنوان شاه ایران، این قرارداد را امضا کنم.

وی با اشاره به قیام شیخ محمد خیابانی علیه این قرارداد ننگین، گفت: در این زمان، انگلیسی ها نیز با فرستادن نماینده خود در صدد توطئه علیه شیخ بودند؛ این نماینده در ابتدا مخالفان شیخ را بسیج کرد تا علیه او شورش کنند و سپس شخصا به ملاقات شیخ رفت، این ملاقات که در تبریز اتفاق افتاد، بسیار جریان جالبی داشت.

جریان ملاقات نماینده انگلیس با شیخ محمد خیابانی

وی در این خصوص ادامه داد: در این ملاقات وقتی نماینده انگلیس وارد اتاق شیخ محمد می شود، به او سلام می دهد اما شیخ با تردید و اکراه جواب سلام او را می دهد، نماینده انگلیس پس از نشستن به شیخ می گوید که چرا با اکراه جواب دادید، در حالی که شما مسلمان هستید و معمولاً باید به مهمان احترام گذاشت، شیخ پاسخ می دهد که اگر سلام، پیام آور سلامتی باشد، قابل استقبال است، نه سلامی که فتنه و شر را به دنبال بیاورد. در این راستا نماینده بار دیگر می گوید که به خصوص اگر مهمانی که ارمغان خوبی آورده است! شیخ به او پاسخ می دهد: تشکیل پلیس انگلیسی در جنوب کشور، معتاد کردن مردم سیستان و بلوچستان و انعقاد قرارداد ننگین ۱۹۱۹ از ارمغان های شما برای ملت ایران است.

وی اضافه کرد: در این خصوص، شیخ بار دیگر می گوید که به دولت خود بگویید که از این پس، پلیس جنوب را منحل کند، نیروهای خود را از ایران فرا بخواند و ما را به حال خود بگذارد، چرا که دوستی ما و شما مانند دوستی بره و گرگ است و ما آزادی و استقلال خود را با هیچ چیز معامله نمی کنیم.

حجت الاسلام میرتاج الدینی افزود: در این ملاقات، نماینده انگلیس درخواست می کند که شیخ محمد خیابانی کاری با وثوق الدوله نداشته باشد و حتی یک چک ۶۰ هزار تومانی را که معادل کل بودجه ایالت وقت آذربایجان است به شیخ می دهد، اما او با قاطعیت رد می کند.

شیخ محمد، دارای نگرش عمیق در حساس ترین مواقع تاریخ کشور بود

قاسم تبریزی_مورخ و نویسنده نیز در ادامه این مراسم، اظهار کرد: شهید محمد خیابانی یکی از چهره های برجسته جهاد و شهادت در طول تاریخ معاصر بوده و روحانی مجاهد و آگاه به اوضاع جامعه و دارای نگرش عمیق در حساس ترین مواقع تاریخ ما است که در مقابل استعمار و استکبار ایستاد.

وی با اشاره به جریانات و مشکلاتی که در راستای جنگ جهانی اول، اشغال ایران و تجاوز و تعدی کشورهای غربی بر ایران، حوادثی که در جریان مشروطه خواهی رخ داد و ...، گفت: در این دوره، ثقه الاسلام تبریزی دستگیر و اعدام شد و در کنار آن، قرارداد ننگین ۱۹۱۹ نیز به امضا رسید. همزمان پنج قیام اسلامی و انقلابی چون نهضت جنگلی، نهضت جنوب، نهضت آزادستان و ... در کشور شکل گرفت که عمدتاً هر پنج قیام، نهضت ضد استبداد و استعمار بود و حتی آیت الله مدرس نیز نهضت شیخ محمد خیابانی و نهضت جنگلی را تأیید کرده و گفته که این دو انقلاب برای آزادی ایران بوده و در مسیر حق و حقیقت است.

وی اظهار کرد: شهید محمد خیابانی به عنوان روحانی برجسته در تبریز جایگاه مخصوصی داشت و از شاگردان برجسته سید ابوالحسن انگجی و داماد حجت الاسلام سیدحسین خامنه ای (پدربرگ رهبر معظم انقلاب) بود. حتی موافقی که حجت الاسلام خامنه ای بیمار بودند، به جای ایشان، اقامه نماز برای بیش از ۱۰۰۰ نفر را بر عهده می گرفت.

تبریزی افزود: با نگاهی به سخنان و ندبه های این شیخ عالم، می توان گفت که او از معنویت عمیق و نگاه فرهنگی به جامعه برخوردار بود و از دیدگاه شخصیت های برجسته و انقلابی نیز به عنوان یک عالم برجسته شناخته می شود.

وی با اشاره به معرفی شیخ شهید در کتاب لغت معین، گفت: معین در کتاب لغت خود، شیخ محمد خیابانی را از روحانیان آزادی خواهی دانست که در سال ۱۳۳۸ قمری به شهادت رسیده و فردی ضد استکبار و ضد استعمار معرفی بوده است؛ محمدرضا حکیمی نیز در کتاب "بیدارگران اقلیم قبله" مطرح کرده که این شخص چگونه در برابر استبداد، استکبار و دولت وثوق الدوله ایستاد.

وی، قیام شیخ محمد خیابانی را یک پیام ضد استعماری و ضد استکباری دانست و گفت: این قیام باید آسیب شناسی شود و مورد بررسی قرار بگیرد، جریان توطئه علیه شیخ خیابانی و هم چنین جریانات سیاسی در داخل تبریز طی قیام نهضت آزادستان نیز باید مطرح شود.

این مورخ افزود: عدم ارتباط قیام شیخ محمد خیابانی با نهضت های دیگر نیز از دیگر موارد مهم است که باید بدان پرداخت، اگرچه در اواخر زندگانی شیخ، در حال ارتباط با سایر نهضت ها، قاصدی را فرستاد، اما این قاصد به مقصد نرسید و در راه مسموم شد.

شیخ، در بالاترین نقطه ای که می توان برای یک مبارز تصور کرد، خوش درخشید

جلال شیرازی_دانشیار دانشگاه تبریز و جزو یک درصد از دانشمندان برتر جهان نیز در این جلسه، شهید محمد خیابانی را یک شیخ مصلح بصیر دانست و گفت: او مجاهد انقلابی تأثیرگذار و یک انقلابی نیرو پرور در کشور بود.

وی ادامه داد: اگر بخواهیم از تمامی ابعاد به زندگی این شیخ شهید بپردازیم، با الگوها و آموزه هایی مواجه خواهیم بود که نشان می دهد، شیخ در زمان خود در بالاترین نقطه ای که می توان برای یک مبارز تصور کرد، خوش درخشید و منشا اثرات مثبت و سازنده بسیاری در جامعه بود.

وی، شیخ خیابانی را تابع آموزه های قرآنی و یک انسان مبارزه و مومن واقعی خواند و اظهار کرد: وقتی صحبت از اصلاح و اصلاح طلبی می شود، بنا بر پیاده سازی آموزه های دینی در خصوص اصلاح جامعه است و شیخ خیابانی نیز به این قاعده، جامعه عمل پوشاند و در این راستا، طلب اصلاح در مقابل طلب فساد مطرح شد.

خیابانی، الگویی برای مقابله با فساد در جامعه

شیری گفت: شیخ شهید، کسی بود که در مقابل فساد اخلاقی و سیاسی جامعه و کسانی که در حال وطن فروشی و نابودی منابع ملی و منشا بسیاری زیادی خواهی بودند، ایستاد و به وظیفه خود به خوبی عمل کرد، از این رو می توان شیخ محمد خیابانی را یک الگو برای مقابله با فساد در جامعه دانست.

وی با بیان این که شیخ مصلح، مجهز به سلاح بصیرت بود، اظهار کرد: بصیرت اهمیت بالایی در جامعه و برای هر انسانی دارد، چرا که بصیرت، سلاح و عامل تشخیص حق و باطل بوده و قدرت تمیز را میان این دو به انسان می دهد؛ انسان همیشه در تنگناها و گردنه های پیچیده زندگی در مقابل انتخاب حق و باطل قرار دارد و از این رو داشتن بصیرت برای تشخیص درست از نادرست، امر و قاعده ای مهم بوده که در زمان کنونی نیز اهمیت دارد.

شیری با تأکید بر اینکه حتی رهبر معظم انقلاب نیز بر داشتن بصیرت تأکید کرده اند، متذکر شد: انسانی که بصیرت ندارد، دچار فتنه می شود و در طول تاریخ نیز می توان مثال های بسیاری در این خصوص آورد؛ عدم بصیرت در جریان نوشتن نامه های بسیاری برای دعوت امام حسین (ع) به کوفه، باعث وقوع قضیه کربلا شد و وقوع ماجرای نهروان، فتنه سال ۸۸ و فراموشی جریان غدیر نیز ناشی از عدم بصیرت است.

وی افزود: شیخ در دوره ای که ایران از استعمار، استبداد و استکبار رنج می برد، نگران استحاله فکری و فرهنگی مردم بود؛ شیخ که بصیرت داشت، در مقابل تمامی استعمارها و زیاده خواهی ها اعلان جنگ فرهنگی کرد و در زمانی که رسانه های جمعی چندان رواج نداشتند، با بصیرت وارد عمل شد و اثر ماندگاری از خود بر جای گذاشت.

این استاد دانشگاه با اشاره به استکبارستیزی شیخ محمد خیابانی، بیان کرد: بحث استکبار یک جریان دیرینه در طول تاریخ اسلام است که شاهد مبارزات و جریانات بسیاری در این خصوص بودیم و هر کسی می تواند برای استکبار ستیزی اقدام کند و این امر نیاز به جایگاه و مقام خاصی در جامعه ندارد.

وی با اشاره به پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۵۷، گفت: ملت ایران در سال ۵۷ با قیام و پیروزی انقلاب اسلامی به جهانیان نشان دادند که مجهز به سلاح بصیرت هستند و با تکیه بر نیرو و ایمان درونی خود، تحت رهبری ابرمرد دینی و زیر سایه رحمت الهی، هیمنه ۱۰۰۰ ساله استکبار را در کشور به زمین زدند.

وی افزود: مردم در راستای طلب اصلاح قیام کردند و ایستادند و پیروز شدند، تاکنون نیز شاهد رشد و گسترش این انقلاب هستیم و این رشد، مرهون طلب اصلاح در ابتدای انقلاب است.

شیری متذکر شد: امروز، استکبارستیزی در سطح منطقه، باعث تشکیل جبهه مقاومت در مقابل کشورهای استعمارگر، مدعیان حقوق بشر و ... شده و آنچنان با شنیدن نام ایران، سپاه پاسداران و نام رهبر معظم انقلاب به خود می لرزند و هراسان می شوند که گویی خاری بر چشمشان است.

وی گفت: این امر در سایه طلب اصلاح و بصیرت مردم ایران اسلامی بوده و لذا اگر ما بخواهیم که به دنبال بزرگانی چون شیخ خیابانی که در طول تاریخ، درس استکبار ستیزی را یاد داده اند، حرکت کنیم، در زمره شیخ خیابانی ها قرار می گیریم و این یک الگو برای همه آزادی خواهان دنیا از مسلمان و مسیحی گرفته تا تمامی دغدغه خواهان آزادی است.

استعمار خارجی، درد بزرگ مردم ایران
رجب ایزدی_دانشیار گروه علوم سیاسی دانشگاه تبریز نیز در ادامه این مراسم با تشریح وضعیت دولت ضعیف ایران در سال های استعمار و استکبار و قحطی هایی که در کشور بر اثر ناامنی و نبود آذوقه پدید آمد، گفت: دخالت های کشورهای خارجی در ایران پیشینه طولانی دارد و با وجود این که دولت ها و حکومت های وقت شاهنشاهی، بارها اعلام کرده بودند که ریشه استعمار را از کشور می برند، اما کشور در برهه های مختلف گاه موفق می شد و گاه نمی شد، چراکه کشورهای استعمارگر از در بیرون می رفتند و از پنجره وارد می شدند و این امر، درد بزرگی بر ملت ایران تحمیل می کرد.

مردم ایران هیچ گاه اجازه استعمار مستقیم را نداده اند
وی افزود: ایران کشور پهناوری است که قدمت بالایی دارد و با وجود دخالت های بی شمار در تصمیم های سیاسی کشور در طول تاریخ، ملت فهیم ایران در زیر سایه خداوند متعال، همواره موجودیت خود را در دنیا ثابت کرده و پرچم خود را برافراشته است. ملت ایران، هیچگاه به صورت مستقیم زیر بار سنگین استعمار نرفته و هیچ حکومتی نیز جرات این امر را نداشته است، این امر

افتخاری برای جامعه ایرانی است که تا ابد نیز از این افتخار پاسداری خواهیم کرد.
وی با اشاره به انقلاب کمونیستی روسیه در سال ۱۲۹۶ شمسی و ۱۹۱۷ میلادی، گفت: این انقلاب توسعه طلب به دنبال گسترش در داخل کشورهای دیگر چون ایران بود و حتی دولتمردان وقت ایرانی، جمعی از نمایندگان و علما نیز از این امر ابراز نگرانی می کردند؛ حتی انگلیسی ها نیز نمی خواستند که روسیه از طرف ایران به پاکستان و هند، منبع بزرگ بریتانیا، برسد؛ در این حال تصمیم گیرندگان دولت وقت ایران، راه را در این دیدند که برای رسیدگی به وضعیت اقتصادی و امنیتی کشور، قراردادی ببندند، قراردادی که از آن به عنوان قرارداد ننگین ۱۹۱۹ بین سفیر بریتانیا و وثوق الدوله وزیر وقت ایران یاد می شود. ایزدی در خصوص این قرارداد گفت: طبق این قرارداد، بریتانیا باید کمک های نظامی، سیاسی و اقتصادی را برای آبادانی ایران انجام می داد و در مقابل نیز باید در کنار هر وزیر ایرانی یک معاون انگلیسی قرار می گرفت و از این طریق، انگلیس در تصمیمات داخل کشور دخالت می کرد، به طوری که اگر سخن وزیر با معاون منافاتی داشت، حرف معاون انگلیسی باید مورد قبول قرار می گرفت.

وی افزود: بسیاری از مردم و بیش از همه، مراجع و نمایندگان دولتی و علما نیز مخالف این قرارداد بودند، یکی از کسانی که علم مخالفت را علیه این قرارداد برافراشت، شیخ محمد خیابانی بود؛ او در راستای اعتراض به این قرارداد ننگین و هم چنین برای زنده نگه داشتن آرمان ها و دستاوردهای مشروطه، قیام کرد.

وی با بیان اینکه شیخ شهید در خصوص قیام خود می گوید که گام اول قیام او علیه استعمار که در تبریز و آذربایجان شروع شد، اصلاح کل کشور بود، افزود: قرارداد ننگین ۱۹۱۹ در نتیجه مجاهدت های کسانی چون شیخ خیابانی، لغو شده و هرگز به اجرا درنیامد و در این راستا نیز مردم ایران نشان دادند که برای دستاوردهایی که دارند، حساس بوده و حاضر به فداکاری و مبارزه با استعمار و دفع استبداد در سایه فداکاری و جانفشانی هستند.

این استاد دانشگاه با بیان این که شیخ خیابانی، یک روحانی نوگرا، مبارز و به دنبال پیشرفت بود، متذکر شد: در واقع حرف اصلی شیخ محمد خیابانی، این بود که هر کسی می تواند نخست وزیر و دولت مرد ایران باشد، اما نباید از خطوط قرمز و منافع ملی و ملت ایران چشم پوشی کند.